

Missade tåg, tappade sugar

Gillar man lakrits, så. Göthe är igenkännlig och suget efter komiska och sorgesamma figurer är konstant. Catherine Gierow rapporterar från Elverket.

Ett lysande elände
Regi och manus: Staffan Göthe
Scenbild: Lennart Mörk
Kostym: Kajsa Larsson
Ljus: Stefan Wiktorsson
Musik: Stefan Sundström och Leif Jordansson
Med Gerd Hegnell, Magnus Krepper, Basia Frydman, Staffan Göthe, Gerthi Kulle, Magnus Roosmann m fl

Några steg från trygga Karlaplan har Dramatens Elverket förvandlats till en festlig träffpunkt där konsten inte längre begränsas till själva scenen utan – i sin gastronomiska, kontinentala förlängning – kliver ner i salongen där mat serveras drygt två timmar före *les 3 coups*. Oroa er inte i onödan: Huvudrätten är glömd när "De frommas och förtappades orkester" sätter igång med ett vemodigt potpurri. Och ingen vågar ropa på påtår när Göthes ovädersnatt öppnar sig över ett hopplöst sällskap av misslyckade gestalter irrande mellan gamla minnen, självbedrägerier, missade tåg, romantiska önsknings- och patetiska fantasier.

Ett modernt drömspel

Budskapsmässigt kunde *Ett lysande elände* vara ett modernt drömspel: Det är fortfarande synd om människorna. Och synd om deras obeckväma samhälle som inte upphör att avvika från 30-talisternas trygga, jämlika, kvinnovänliga folkhem. Göthes *Elände* påminner om ett långsamt smältande lakritssnöre: Det är något obestämt med smaken, en förvirrande blandning av surt, bittert, saltat och... sött. Och det går bra att suga på utan att grubbla över smaken, godiset serveras med schvung och kraft och blir inte mjukt och kladdigt.

Lilla Rita (Gerd Hegnell) utgör lakritsens söta tillsats. Hon är snäll och go' som alla de som på 60-talet vistades i ett buddistiskt kloster i Himalaya. Istället för Katmandu blev det i och för sig Venedig men resultatet blev detsamma. På Laxexpo 66 upplevde hon kärleken i form av tjuisge reseledaren Kim-Göran. Passion och spaghetti, Hotel Modernos mjuka säng, Kim-Görans fina teknik, Venedigs ljus över hotellet... rubbet, alltså. Lyckan vill Rita minnas. Det erotiska melanspelet blev lika kort som Laxexpon men söta Rita tuggar fortfarande sina kärleksminnen – och nu verkar lakritsbiten surna ordentligt.

Smältande lakritssnöre. Göthes *Ett lysande elände* serveras med schvung. Övan Magnus Krepper och Gerd Hegnell, i t h Magnus Roosmann.

Fjompige Kim-Göran blev inte sen att glömma allt vad Rita heter. En ambitiös karl vet att känslor och erotik väger lätt jämfört med karriär och hårdvaluta. Han har lämnat resebranschen för att som läkare komma upp sig i blodsugarbranschen. Med åldern liknar han mer och mer en vampyr som drömmer om att ge dödskyssen till unga – akrobatiska – män där borta, i Venedig förstås.

Fru Sollan, en blond kommunalpamp med järnhand och öga för det lönsamma inser nog att hennes Kim-Göran försummar henne: numera injicerar hon för att få drömma vidare, glömma fortare, och slippa inse att "öronmärkt" kärlek är felaktigt resursallokering.

Lik i garderoben

Visst finns det lik i allas garderober. Ibland vandrar de in och ut som unge Bruce, född i sant biblisk anda av tågserverviten Mildred, påsatt och befruktad vid 16 års ålder av en fördragande väckelsepredikant. Mildred – Ritas kollega – blev fråntagen bebisen och fortsätter att drunkna i en sorg som ingen

– inte ens maken Hardy – kan förstå: Män är ju okänsliga hela bunten, de tror att det räcker med fläsk och rödbetor för att bli mätt och glad. Männens imponerande väl inte längre. Och kvinnorna förblir offer och förlorare.

Lakritsalskarna kommer njutningsfullt att suga på Staffan Göthes *Elände*. Som den rutinerade hovmästare/regissör han är följer han grundreceptet utan att glömma den speciella touch som är hans egen: Ingen riktig dramatik – utan variationer på temat spleen.

Visst behöver vi alla vår dagliga dos barbiturater. Göthe har heller inte glömt Mary Poppins gamla recept: *Just a spoonful of sugar makes the medicine go down*. En tesked socker gör medicinen smaglig.

CATHERINE GIEROW

Alexander Pusjkin. Ryssarnas nationalskald var en habil tecknare. Här har han karikerat sig själv.

lismen i hans verk. Å ena sidan fransklassicistisk klarhet och måttfullhet, å den andra lidelsernas vägsvall. Men knapphändigheten och koncentrationen i uttrycket gav han aldrig avkall på. Ett bra exempel är *Spader dam* (1833). Pusjkins prosa kom att bilda skola för de stora epikerna.

1831 gifte sig den gamle Don Juanen (32 år) med en flirtig 16-årig societetskönhet, Natalja Gontjarova. Ett kringflackande liv följde, fyllt av tvister och tråkigheter. Den finansiella bördan växte, den unga hustrun som var hovbalernas stora attraktion behövde ständigt nya toaletter. Tsaren krävde henne som blickfång och Pusjkin såg sig tvungen att själv delta. Bland 18-åriga ungtuppar cirkulerade den besvarade skalden med lätt grånade polisonger. Han tröttnade på pajasrollen som kammarsjunkare och sökte avsked. Tsaren blev sårad och hotade att utestänga honom från statsarkivet. Pusjkin återtog sin avskedsansökan. Det var hans sista försök att skaka av sig bojorna.

In på scenen kom så den 22-årige baronen Georges-Charles d'Anthès, en strålande moatje till den sköna Natalja, som hovkamarillan såg det. Pusjkin som hade en Othellos läggning skar tänder. Hatet mot d'Anthès kände inga gränser.

"Assistent hos hanrejorden"

I november 1836 mottog Pusjkin ett anonymt brev, troligen författat av d'Anthès och hans styvfar, i vilket han utnämndes till "assistent hos stormästaren för hanrejorden". Pusjkin utmanade d'Anthès på duell, men denne bad om ursäkt. Nej, han hade inte uppvaktat Pusjkins fru, han ville blott gifta sig med hennes syster. Det gjorde han också. Men Pusjkin förbjöd Natalja att träffa svågern.

d'Anthès lyckades ändå utverka ett möte med Natalja. Pusjkin fick reda på det och därmed var det klippt. Pistolduellen ägde rum den 27 januari 1837. Snön låg djup, scenen var exakt den som Pusjkin tio år tidigare beskrivit i sjätte kapitlet i *Eugen Onegin*.

Första skottet sköt d'Anthès och det träffade i buken. Dödligt sårad föll Pusjkin till marken. Liggande sköt han mot rivalen men sårade honom endast lätt i armen. Döds-kampen varade i 44 timmar. Beundransvärt mot, imponerande själslig styrka, sades det då. När han mottagit det heliga sakramentet och slutit ögonen för alltid hade Ryssland förlorat sin störste poet.

OLAV WISTRÖM